

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЛЬВІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»
ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
«ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ «ЛЬВІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»**

КУРСОВИЙ ПРОЄКТ

Фаховий молодший бакалавр
(освітньо-професійний ступінь)

на тему: **«Проектування систем керування та збору інформації на базі
мікроконтролерів сімейства PIC16»**

Виконав студент III курсу, групи ***KI-340***
Спеціальності ***I23 Комп'ютерна інженерія***
Варіант № 01
Балушка Тарас Петрович
(прізвище, ім'я по батькові)

Керівник _____ ***Роман СТОЛЯРЧУК***
(підпис) (ім'я прізвище)

Курсовий проєкт перевірений
і допущений до захисту:

« ____ » _____ 2025р.

Курсовий проєкт захищений « ____ » _____ 2025 р.

з оцінкою « _____ »

**ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
«ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ «ЛЬВІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»**

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні циклової комісії

«Фундаментальної підготовки»

Протокол № 1 від 28 серпня 2025 р.

Голова комісії

_____ Ольга ЛАБАЗ

ЗАВДАННЯ

на курсовий проєкт

Балушці Тарасу Петровичу

(прізвище, ім'я та по батькові)

з навчальної дисципліни: **МІКРОКОНТРОЛЕРИ ТА ЇХ ПРОГРАМУВАННЯ**

Студент групи: **КІ-340**

1. Тема проєкту: Система моніторингу температури.

2. Дата видачі завдання: "26" вересня 2025 р.

3. Термін здачі курсового проєкту: "19" грудня 2025 р.

4. Вихідні дані до проєкту:

4.1 Пристрої введення інформації : LM35, DS18B20

4.2 Функції пристрою введення інформації: . давачі температури

4.4 Використовувані мікроконтролери: PIC16F876, PIC16F883 ..

4.5 Протокол обміну інформацією: UART.

4.6 Пристрій виведення інформації: CCI-8 р., (CA)

4.7 Функції пристрою виведення інформації : індикація : 1 21 С ; 2 -07 С

5 Перелік обов'язкових демонстраційних креслень:

5.1 Узагальнена структурна схема МКС

5.2 Блок-схема алгоритму роботи МКС

5.3 Скриншот роботи проєкту у програмі PROTEUS

6. Склад розрахунково – пояснювальної записки (перелік питань до розробки):

ВСТУП

- 1 Розробка структурної схеми МКС
  - 1.1 Аналіз завдання та синтез структурної схеми МКС
  - 1.2 Обґрунтування вибору мікроконтролерів
  - 1.3 Призначення, принцип роботи, особливості периферійних пристроїв
- 2 Розробка електричної принципової схеми МКС
  - 2.1 Розробка схеми електричної принципової мікроконтролера, периферійних пристроїв та їх інтерфейсу.
  - 2.2 Створення проекту з використанням програми PROTEUS
- 3 Розробка програмного забезпечення
  - 3.1 Розробка алгоритму функціонування МКС
  - 3.2 Написання керуючої програми для мікроконтролера :
    - робота з програмою MPLAB, створення проекту;
    - конфігурування МК з використанням директиви __CONFIG;
    - ініціалізація мікроконтролерів;
    - ініціалізація периферійних модулів;
    - пояснення до написання основної частини програми.
  - 3.3 Використання програми PROTEUS для аналізу роботи проекту.

ВИСНОВКИ

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

Календарний план

Назва етапів	Термін виконання	Примітка
Вступ		
1 Розробка структурної схеми		
2 Розробка електричної принципової схеми		
3 Розробка програмного забезпечення		
Висновки		
Перелік посилань		

Студент

_____ (підпис)

Тарас БАЛУШКА

_____ (імя та прізвище)

Керівник проекту

_____ (підпис)

Роман СТОЛЯРЧУК

_____ (імя та прізвище)

РЕФЕРАТ

Текстова частина курсового проекту: 38 сторінок, 18 рисунків, 2 таблиці та 6 посилань.

Об'єкт проектування - "Система моніторингу температури".

Мета проекту - довершити свої навички у розробці структурної схеми, електричної принципової схеми МКС, створення проекту з використанням програми PROTEUS, розробці алгоритму функціонування МКС, а також написання керуючої програми для мікроконтролерів. Закріпити теоретичні знання з основних понять дисципліни "Мікроконтролери та їх програмування".

Результат роботи над курсовим проектом показав, що завдяки використанню двох простих мікроконтролерів та модуля реального часу можна створити повноцінну систему моніторингу температури.

МК, DS1307, SPI, CCI-4 p., (CA), SPLAN, MPLAB IDE.

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

АЦП	Аналого-цифрові перетворювачі
ВІС	Великі інтегральні схеми
ГЗ	Глобальна задача
ГТІ	Генератор тактових імпульсів
ЗЗ	Загальна задача
ЗМП	Задачі малої розмірності
МК	Мікроконтролер
МКП	Мікроконтролерні пристрої
МКС	Мікроконтролерна схема
НЗ	Найпростіші задачі
ОМК	Однокристальні мікроконтролери
ПЗП	Постійний запам'ятовуючий пристрій
ЦАП	Цифроаналогові перетворювачі
ЦПП	Центральний процесорний пристрій
ШІМ	Широтно-імпульсна модуляція
I2C	Inter-Integrated Circuit (Міжінтегральна схема)
SPI	Serial Peripheral Interface (Послідовний периферійний інтерфейс)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
1 РОЗРОБКА СТРУКТУРНОЇ СХЕМИ МКС.....	8
1.1 Аналіз завдання та синтез структурної схеми МКС.....	8
1.2 Вибір мікроконтролерів та аналіз їх параметрів.....	9
1.3 Опис периферійних пристроїв та робота з ними.....	11
1.3.1 Давач температури DS18B20.....	11
1.3.2 Семисегментні індикатори.....	13
1.3.3 Робота з протоколом UART.....	16
1.3.4 Особливості протоколу 1-WIRE.....	18
1.3.5 Датчик температури LM35.....	19
2 ПРОЕКТУВАННЯ ЕЛЕКТРИЧНОЇ ПРИНЦИПОВОЇ СХЕМИ.....	21
2.1 Розробка схеми електричної принципової мікроконтролера.....	21
2.2 Створення проекту в середовищі PROTEUS VSM.....	24
3 РОЗРОБКА ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МКС.....	28
3.1 Розробка алгоритму функціонування МКС.....	28
3.2 Конфігурування пристрою з використанням директиви __CONFIG..	30
3.3 Написання керуючої програми для мікроконтролера.....	31
ВИСНОВКИ.....	37
ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ.....	38

ВСТУП

Типовими представниками RISC-процесорів є PIC-контролери (Peripheral Interface Controller – контролери периферійних інтерфейсів) виробництва фірми MicroChip.

PIC-контролери застосовуються у системах високошвидкісного керування автомобільними й електричними двигунами, приладах побутової електроніки, телефонних приставках з АВН, системах охорони із сповіщенням по телефонній лінії, міні-АТС. Окремі вимірювальні інформаційні системи відрізняються розрядністю ПЗП(постійно запам'ятовуючого пристрою): від 12 до 14 біт для серії PIC16Cxx, 16 біт – для серії PIC17Cxx.

Завдяки скороченій кількості команд (від 33 до 35) усі команди займають у пам'яті одне слово. Час виконання кожної команди, крім команд розгалуження, становить чотири такти – один цикл (200 нс на частоті 20 МГц). Оперативний запам'ятовувальний пристрій виконано за схемою з довільною вибіркою з можливістю безпосередньої адресації у коді команди до будь-якої комірки.

Стек реалізовано апаратно з глибиною 2, 8 або 16 комірок. Майже в усіх PIC-контролерах є система переривань, джерелом яких може бути таймер, а також зміна станів сигналів на деяких входах. У PIC-контролерах передбачений біт захисту ПЗП, що запобігає нелегальному копіюванню.

Великі інтегральні схеми PIC16Cxx мають вбудовані ПЗП ємністю від 0,5 до 4 кілобайт і ОЗП(оперативно-запам'ятовуючий пристрій) ємністю 32-256 байт. Основна частина контролерів має однократно програмований ПЗП, однак деякі контролери містять ПЗП з ультрафіолетовим стиранням, а PIC 16C84 містить пам'ять програм і пам'ять даних на базі ПЗП з електричним стиранням.

Крім того, контролери мають від одного до трьох таймерів, вбудовану систему скидання, watchdog таймер, внутрішній тактовий генератор, який може запускатися як від кварцового резонатора, так і від RC-ланцюга у широкому діапазоні частот – 0-25 МГц. Кількість розрядів портів – 12-33. Кожний розряд порту можна запрограмувати на введення або на виведення.

Контролер PIC16C64 додатково має вихід з ШІМ, за допомогою якого можна реалізувати ЦАП з розрядністю до 16 розрядів, а також послідовний двонаправлений синхронний порт з інтерфейсами SPI, I2C, SCI/UART. PIC 16C71 і PIC 16C74 мають внутрішній 8-розрядний АЦП із пристроєм вибирання/зберігання і вхідним аналоговим мультиплексором.

1 РОЗРОБКА СТРУКТУРНОЇ СХЕМИ МКС

1.1 Аналіз завдання та синтез структурної схеми МКС

При проектуванні мікроконтролерних пристроїв (МКП) або систем (МКС) можна використовувати блоково-ієрархічний підхід, при якому уявлення про МКП або МКС, що проектується, розчленовуються на ієрархічні рівні. На вищому рівні використовується найменш деталізоване уявлення, що відображає лише тільки загальні риси і особливості системи, що проектується. На наступних рівнях ступінь подробиць розгляду зростає, при цьому система розглядається не загалом, а окремими блоками. Такий підхід дозволяє на кожному рівні формулювати і вирішувати задачі допустимої складності, що піддаються усвідомленню й розумінню людиною та рішенню за допомогою доступних засобів. Переваги такого підходу полягають в тому, що складна задача великої розмірності розбивається на групи задач малої розмірності, які послідовно вирішуються, причому всередині груп різні задачі можуть вирішуватися паралельно.

Структурна схема – це схема, яка визначає основні функціональні частини виробу, їх взаємозв'язки та призначення. Під функціональною частиною розуміють складову частину схеми: елемент, пристрій, функціональну групу, функціональну ланку.

Структурна схема призначена для відображення загальної структури пристрою, тобто його основних блоків, вузлів, частин та головних зв'язків між ними. Із структурної схеми повинно бути зрозуміло, навіщо потрібний даний пристрій і як він працює в основних режимах роботи, як взаємодіють його частини. Позначення елементів структурної схеми можуть обиратись довільно, хоча загальноприйнятих правил виконання схем слід дотримуватись.

Об'єктом дослідження даного курсового проекту є Система моніторингу температури, що працює на основі 2 мікроконтролерах PIC16F873, PIC16F874.

Робота приладу забезпечується двійково-десятковим годинником-календарем з низьким споживанням струму DS1307 та датчиком температури LM35.

Вивід інформації здійснюватиметься через однорядковий рідкокристалічний індикатор, що показуватиме індикацію.

Усі прилади даного проекту з'єднуються за протоколом UART.

Структурна схема МКС для Системи моніторингу температури визначає основні функціональні частини виробу та зазначена на рисунку 1.1.

Перший блок даної схеми відповідає за зчитування інформації. В подальшому, наші дані після зчитування пройдуть через два мікроконтролера по протоколу UART.

У другому блоці схеми Системи моніторингу температури зображено графічний вивід інформації, що буде мати наступний вигляд: 1 21 С ; 2 -07 С.

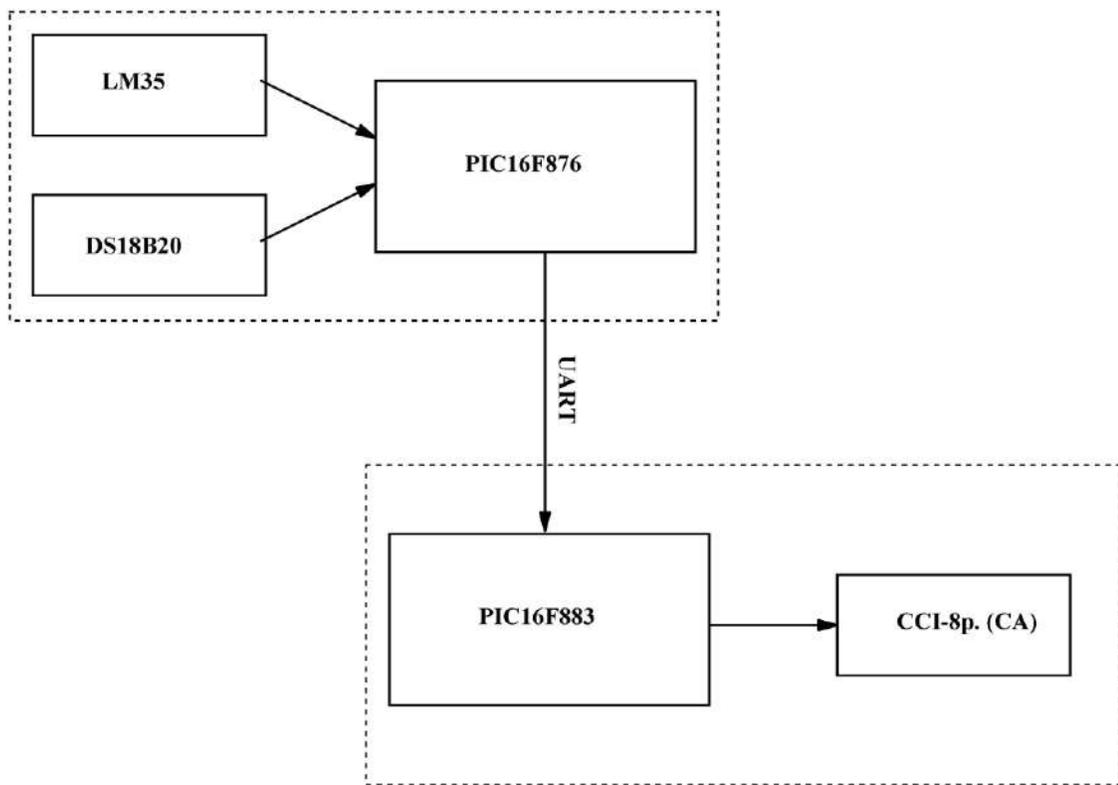

Рисунок 1.1 - Структурна схема системи моніторингу температури

1.2 Вибір мікроконтролерів та аналіз їх параметрів

В останні роки при розробці систем керування все більше уваги приділяється мікроконтролерній техніці. Це пов'язано з її бурхливим розвитком і широким асортиментом пропонованої продукції. Використання мікроконтролерів дозволяє конструювати пристрої з невеликими габаритами, що є відносно дешевими, простими і надійними, сумісними з персональним комп'ютером через стандартні інтерфейси.

Основна мета при виборі мікроконтролера - обрати мікроконтролер з мінімальною ціною, але в той же час він повинен відповідати вимогам продуктивності, надійності, умовам застосування, тощо.

Наступний крок при виборі мікроконтролера – пошук моделей, які задовольняють системним вимогам. Він включає підбір літератури, технічних описів і технічних комерційних журналів, а також демонстраційні консультації. Остання стадія вибору складається з кількох етапів, мета яких - звузити список прийнятних мікроконтролерів до одного. Ці етапи включають в себе аналіз ціни, доступності, засобів розробки, підтримки виробника, стабільності та наявності

інших виробників. Проведення системного аналізу проекту дозволяє визначити вимоги до мікроконтролера:

- розрядність обчислювального ядра;
- набір вбудованих периферійних пристроїв (таймери, АЦП тощо...);
- апаратна організація обробки даних (структура машинного циклу, співвідношення тактів ГТІ і машинних циклів);
- можливість роботи по перериванню, за зовнішніми сигналами готовності або по командам людини;
- кількість керованих портів введення/виводу, характер передачі - байт або біт, програмне налаштування напрямку передачі;
- тип пристроїв введення/виводу, якими повинен керувати обирають мікроконтролер в проєктованій системі (термінали, вимикачі, реле, клавіші, давачі, цифрові пристрої візуальної індикації, аналого-цифрові й цифро-аналогові перетворювачі, модулятори тощо);
- підтримувані способи завантаження програм в мікроконтролер, - можливість внутрішньосистемного програмування (ISP), використання при цьому стандартизованих інтерфейсів (SPI, I2C);
- кількість і тип напруги живлення;
- малогабаритні та естетичні обмеження;
- умови навколишнього середовища, необхідні для експлуатації.

Мікроконтролери PIC16F873 та PIC16F874 мають режими енергозбереження і можливість захисту коду програми.

У мікроконтролери вбудований сторожовий таймер WDT, який може бути вимкнений тільки в бітах конфігурації мікроконтролера. Для підвищення надійності сторожовий таймер WDT має власний RC генератор.

Додаткових два таймера виконують затримку старту роботи мікроконтролера. Перший, таймер запуску генератора (OST), утримує мікроконтролер в стані скидання, поки не стабілізується частота тактового генератора. Другий, таймер включення живлення (PWRT), спрацьовує після включення живлення і утримує мікроконтролер в стані скидання протягом 72мс (типове значення), поки не стабілізується напруга живлення. У більшості додатків ці функції мікроконтролера дозволяють виключити зовнішні схеми скидання.

Режим SLEEP призначений для забезпечення наднизького енергоспоживання. Мікроконтролер може вийти з режиму SLEEP по сигналу зовнішнього скидання, по переповненню сторожового таймера або при виникненні переривань.

Вибір режиму роботи тактового генератора дозволяє використовувати мікроконтролери в різних додатках. Режим тактового генератора RC дозволяє зменшити вартість пристрою, а режим LP знизити енергоспоживання. Біти

конфігурації мікроконтролера використовуються для вказівки режиму його роботи.

1.3 Опис периферійних пристроїв та робота з ними

1.3.1 Давач температури DS18B20

Цифровий термодавач фірми DALLAS-MAXIM DS18B20 - це цифровий вимірювач температури, з перетворенням 9 - 12 розрядів і функцією тривожного сигналу контролю за температурою. Параметри контролю можуть бути задані користувачем і збережені в енергонезалежній пам'яті давача. DS18B20 обмінюється даними з мікроконтролером однопровідною лінією зв'язку, використовуючи протокол інтерфейсу 1-Wire. Діапазон вимірювання температури становить від -55 до $+125$ °C. Для діапазону від -10 до $+85$ °C похибка не перевищує $0,5$ °C. У кожній мікросхемі DS18B20 є унікальний серійний код довжиною 64 розряди, який дозволяє декільком давачам підключатися на одну загальну лінію зв'язку. Тобто через один порт мікроконтролера можна обмінюватися даними з декількома давачами, розділеними на значній відстані. Зовнішній вигляд і призначення виводів наведені у описі виробника.

На рисунку 1.2 наведена блок-схема датчика DS18B20. 64-бітний ПЗП (ROM) зберігає унікальний серійний код пристрою.

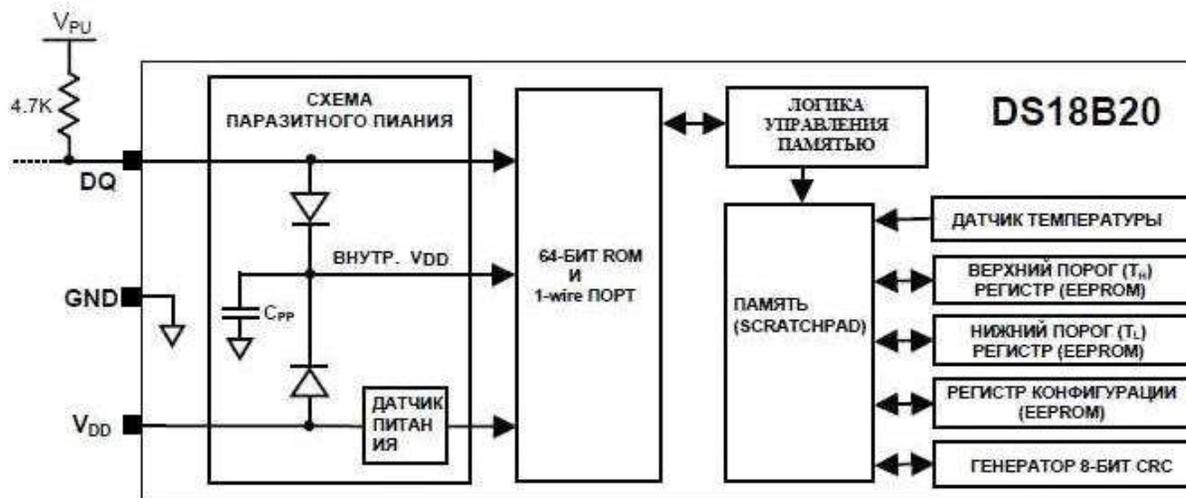

Рисунок 1.2- Блок-схема DS18B20

Основна функція DS18B20 - перетворення температури давача в цифровий код. При включенні живлення, стан регістра конфігурації встановлюється на 12 біт. Щоб ініціювати вимірювання температури мікроконтролер повинен подати команду перетворення температури [44h]. Після завершення перетворення, результат вимірювання температури буде знаходитися в 2 байтах регістра температури, і давач знову перейде в стан спокою. DS18B20 вимірює температуру в градусах за шкалою Цельсія.

Результат вимірювання представляється як 16-розрядне, знакове число в додатковому коді. Біт знака (S) дорівнює «0» для додатніх чисел і «1» для від'ємних.

Оперативна пам'ять містить:

- значення вимірюваної температури (2 байта);
- верхній і нижній порогові значення спрацювання сигналу тривоги (T_H , T_L);
- регістр конфігурації (1 байт);
- генератор 8-бітної CRC.

Організація пам'яті DS18B20 показана на рисунку 1.3. Вона включає в себе оперативну (SRAM) і енергонезалежну (EEPROM) пам'ять. У EEPROM зберігаються регістри T_H , T_L і регістр конфігурації. Якщо функція тривожного сигналу не використовується, то регістри T_H і T_L можуть використовуватися як регістри загального призначення.

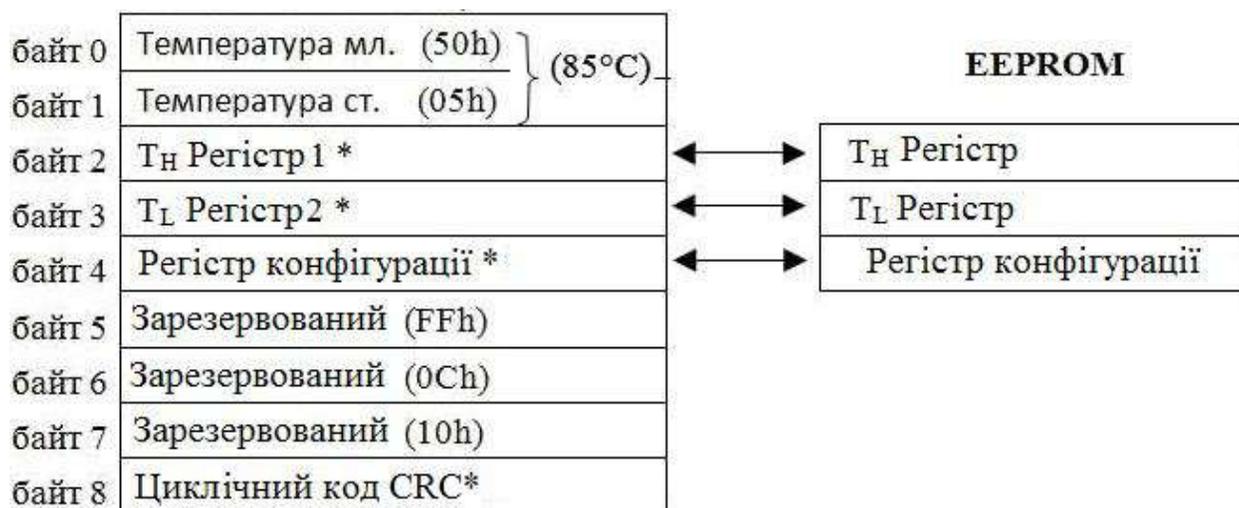

Рисунок 1.3 - Карта пам'яті DS18B20

Байт 4 пам'яті це регістр конфігурації. Бітами R0, R1 можна встановити розширення для перетворення температури. При включенні живлення стан бітів R0, R1 = 11, що відповідає розширенню в 12 біт. Треба пам'ятати, що існує пряма залежність часу перетворення від роздільної здатності. Біти 7 і 0 – 4 зарезервовані, вони не можуть використовуватися і при читанні повертають 1.

Таблиця 1.1 - Коди конфігурування розширення перетворення температури

R1	R0	Розширення	Час перетворення
0	0	9-біт	93.75мс ($t_{conv}/8$)
0	1	10-біт	187.5мс ($t_{conv}/4$)
1	0	11-біт	375мс ($t_{conv}/2$)
1	1	12-біт	750мс (t_{conv})

У таблиці 1.1 показані приклади відповідності цифрових кодів значенням температури.

Для обчислення температури необхідно:

- при додатньому значенні ($S = 0$) код перевести в десятковий і помножити на $0,0625 \text{ }^\circ\text{C}$;
- при від'ємному значенні ($S = 1$) - перевести обернений код в прямий. Для цього треба інвертувати кожен розряд двійкового коду і додати 1. А потім перевести в десятковий і помножити на $0,0625 \text{ }^\circ\text{C}$.

Пам'ять включає в себе оперативну (SRAM) і енергонезалежну (EEPROM) пам'ять. У EEPROM зберігаються регістри TH, TL і регістр конфігурації. Якщо функція тривожного сигналу не використовується, то регістри TH і TL можуть використовуватися як регістри загального призначення.

В байтах з адресами 0 і 1 зберігаються молодший і старший байти регістра вимірної температури. Ці байти доступні тільки для читання. 2й і 3й байти - TH і TL регістри. 4 Байт - регістр конфігурації. Байти 5, 6, 7 зарезервовані, не можуть бути записані і, при читанні, завжди повертають 1. 8 Байт доступні тільки для читання. Він містить циклічний код (CRC) для перших восьми байтів.

Запис даних в байтах 2, 3 і 4 відбувається командою запису пам'яті [4Eh]. Дані повинні передаватися, починаючи з молодшого біта байта 2. Для перевірки запису даних можна прочитати пам'ять командою читання пам'яті [код BEh]. При читанні дані передаються по шині, в послідовності починаючи з молодшого біта байта 0. Запис Даних TH, TL і регістра конфігурації в EEPROM відбувається командою [48h]. При включенні живлення дані з незалежної пам'яті EEPROM перевантажуються в оперативній пам'яті (SRAM). Ведучий пристрій повинен контролювати стан шини, щоб визначити завершення перезавантаження. Слот читання низького рівня означає, що перезавантаження ще не закінчилось. По завершенню перезавантаження DS18B20 передає слот читання.

1.3.2 Семисегментні індикатори

Для відображення багатосимвольної інформації використовуються лінійні (однорядкові) дисплеї. Такі дисплеї є світлодіодними або рідкокристалічними.

Крім одиничних світлових індикаторів у мікропроцесорних системах часто застосовують знакосинтезуючі матриці, які ще називають цифровими індикаторами. Найпростішим прикладом цифрового індикатора може бути семисегментний індикатор (SSI). Він є матрицю із семи світлодіодів, розмішених таким чином, що, засвічуючи їх у різних комбінаціях можна відобразити будь-яку десяткову цифру (від 0 до 9) та деякі латинські літери. Доповнюють його восьмим маленьким сегментом, що призначений для

відображення десяткової коми (децимальна крапка). Розташувавши в ряд кілька таких індикаторів, можна відобразити будь-яке десяткове число із плаваючою комою.

Умовно кожен світлодіод в індикаторі має свій буквений ідентифікатор (a, b, c, d, e, f, g, h), і одна з ніжок світлодіода підключена до відповідного зовнішнього виводу. Інші ніжки з'єднані разом і підключені до загального виводу. Даний метод позначення виводів ССІ дозволяє визначити тип індикатора – спільний анод (СА) чи спільний катод (СК). Якщо використовується ССІ типу СК то для засвічення сегментів необхідно на них високий рівень сигналу, а на загальний електрод – низький. При використанні ССІ типу СА сигнали інвертуються. Позначення ніжок ССІ та особливості ССІ типів СА і СК наведено на рисунку 1.4

Підключення одного індикатора до МК: індикатор підключають як сім або вісім (якщо використовується децимальна крапка) незалежних світлодіодів.

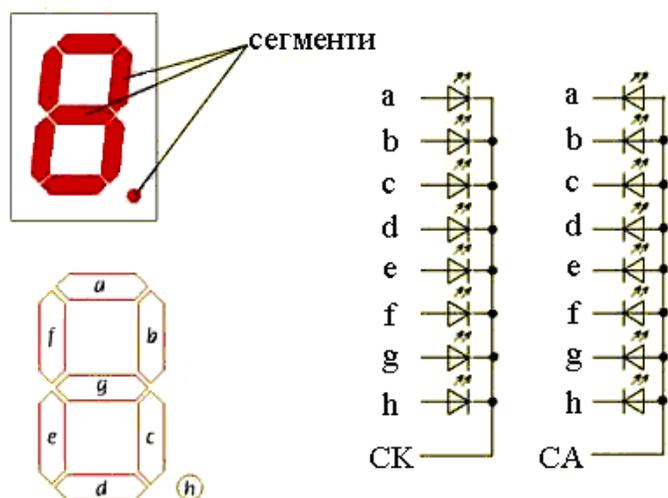

Рисунок 1.4 – Умовне графічне зображення ССІ

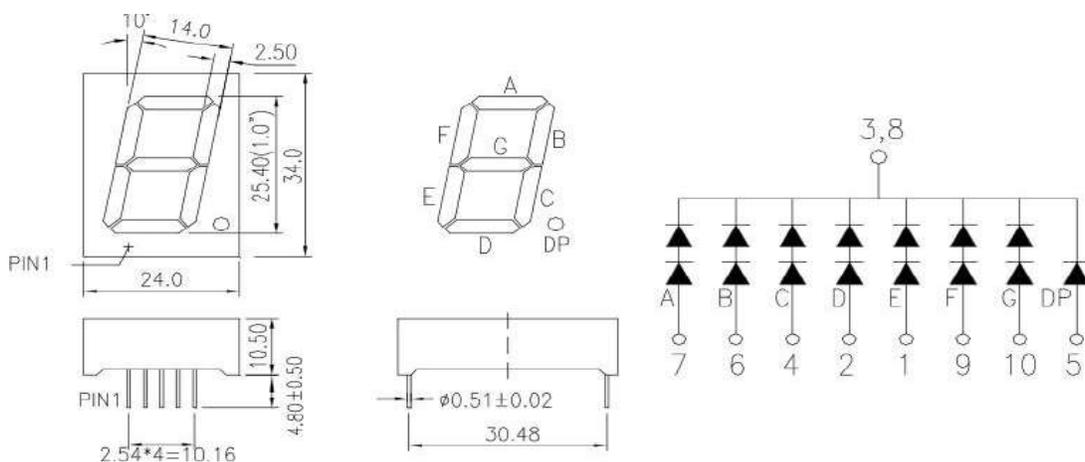

Рисунок 1.5 - Геометричні розміри та електрична схема однорядного ССІ зі спільним анодом.

Типовий спосіб підключення декількох індикаторів полягає в тому, щоб включити їх паралельно й потім керувати протіканням струму через загальні виводи окремих індикаторів. Через те, що величина цього струму перевищує припустиме значення вихідного струму МК, то для керування струмом включаються додаткові транзистори, які вибирають, котрий з індикаторів буде перебувати в активному стані. Семисегментним індикатором можна керувати статично або динамічно. При статичному керуванні розряди індикатора підключені до мікроконтролера незалежно й інформація на них виводиться постійно. Суть статичної індикації полягає в постійному підсвічуванні індикатора від одного джерела. Тобто необхідно підключити індикатор до портів мікроконтролера, налаштувати ці порти на вихід і записати в ці порти дані так, щоб на індикаторах висвітілося щось зрозуміле, і відповідно міняти значення в портах при необхідності.

Щоб зменшити кількість необхідних виводів, застосовується динамічна індикація. Сутність динамічної індикації полягає в почерговому включенні індикаторів через загальний ланцюг перетворення коду. Підключення індикаторів необхідно робити із частотою $f=120\dots140$ Гц, щоб уникнути мерехтіння індикаторів.

Схема з динамічною індикацією споживає менший струм, має менші габарити й меншу вартість. Умовну схему під'єднання ССІ представлено на рисунку 1.6.

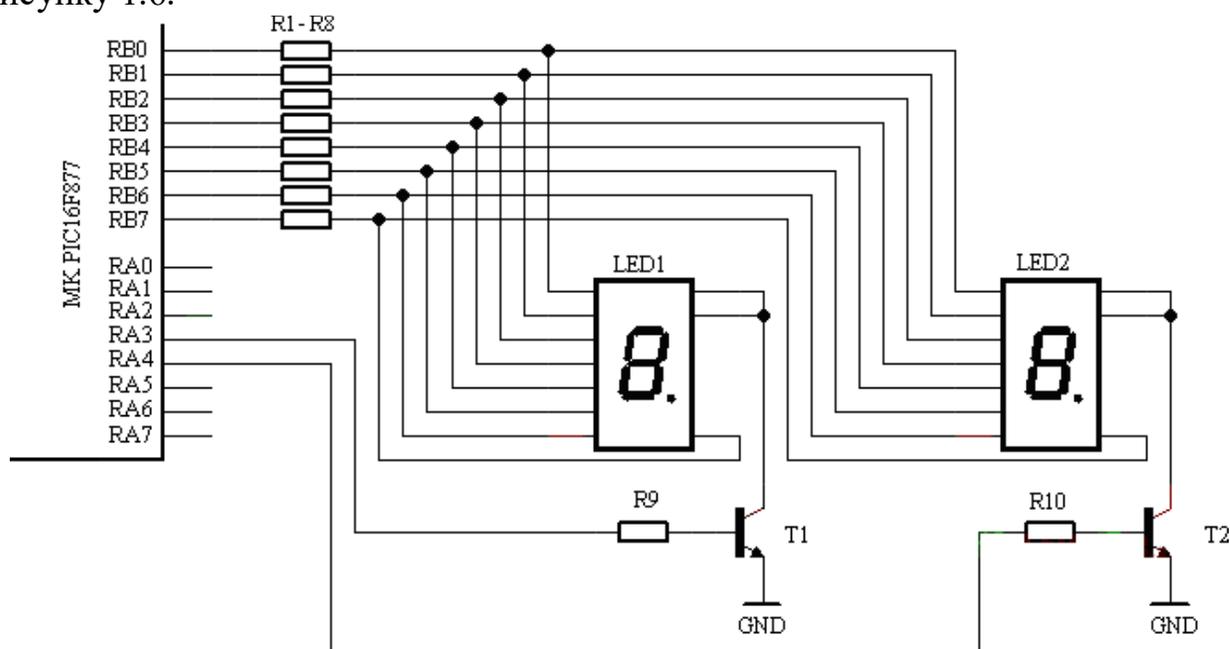

Рисунок 1.6 – Умовна схема під'єднання ССІ при динамічній індикації

Параметри 7-сегментного 1-розрядного світлодіодного індикатора наведені у відповідних технічних описах. Щоб засвітити на індикаторі якусь цифру потрібно налаштувати порти, до яких підключений індикатор, у режим

виходу, "відкрити" транзистор (у цьому випадку подати на базу "одиницю") і встановити в порту мікроконтролера код бажаної цифри.

Для спрощення написання коду можна використати 16-кову систему.

	h	g	f	e	d	c	b	a		
для цифри 1:	0	0	0	0	0	1	1	0	=>	0x06
для цифри 2:	0	1	0	1	1	0	1	1	=>	0x5B
для цифри 3:	0	1	0	0	1	1	1	1	=>	0x4F
і так далі...										

Використовуючи десяткові цифри від 0 до 9, як індекс масиву, легко виводити в порт потрібні коди. Цього можна досягнути, використовуючи у програмі так звану таблицю символів

У сегмент таблиці в програмі включені символи цифр. Якщо потрібні інші символи, можна розширити цю таблицю.

Принцип читання з таблиці полягає в наступному. При виклику таблиці у підпрограмі відбувається додавання молодшого байта лічильника команд PCL і значення, яке містить робочий регістр W з використанням інструкції «*addwf PCL, 1*». У результаті додавання лічильник збільшується на величину, яка утримується в W і відбувається перехід на відповідну команду в таблиці - в робочий регістр W записується значення номера «комірки» таблиці – у такий спосіб у пам'яті програм відбувається перехід до інструкції з адресою PCL+W.

Діапазон адрес, який може бути отриманий в результаті, містить «комірки» таблиці у вигляді інструкцій «*retlw*» (наприклад «*retlw b'00000110*»), які викликають повернення з підпрограми із занесенням свого аргументу в робочий регістр W. Зазначене число являє собою комбінацію бітів, яке потім записується в порт і приводить до відображення осмисленого символу. Таким чином, у результаті повернення з таблиці, W містить необхідне значення. Необхідно контролювати вміст регістра W при виклику таблиць, щоб не відбувся перехід за межі підпрограми.

Робота з масивами у C дуже проста і зручна. Масив - це структура даних, що представлена у вигляді групи значень одного типу, які об'єднані під єдиним ім'ям. Елементами масиву можуть бути дані будь-якого типу.

1.3.3 Робота з протоколом UART

UART (Universal Asynchronous Receiver Transmitter) представляє собою універсальний асинхронний прийомопередавач. Він призначений для послідовної передачі даних. Головною областю застосування асинхронної передачі даних, як правило, є не обмін даними в складі схеми, а комунікація між

блоками розділеними в просторі, які мають ознаки власного інтелекту. Прикладом може служити зв'язок між персональним комп'ютером і принтером, модемом, програмуючим пристроєм або регістратором даних.

При асинхронній передачі даних тактовий сигнал не передається на відміну від випадку синхронної послідовної передачі даних через SPI інтерфейс. Це висуває строгі вимоги до розподілу інтервалів часу в каналах передачі та прийому.

У найпростішому випадку для комунікації між двома пристроями досить мати просте з'єднання за допомогою трьох ліній: передаючі й приймаюльні лінії Tx0 й Rx0, а також лінії заземлення.

В стандарті RS-232 визначені високий і низький рівень напруги. Було прийнято, що в інтерфейсі RS-232 будуть діяти цифрові рівні +3 і -3В (рисунок 1.9). Напруги вище 3В приймають за сигнали логічного нуля, а будь-які напруги нижче -3В – логічною одиницею. Напруга в діапазоні від -3В до +3В вважається сигналами без змісту.

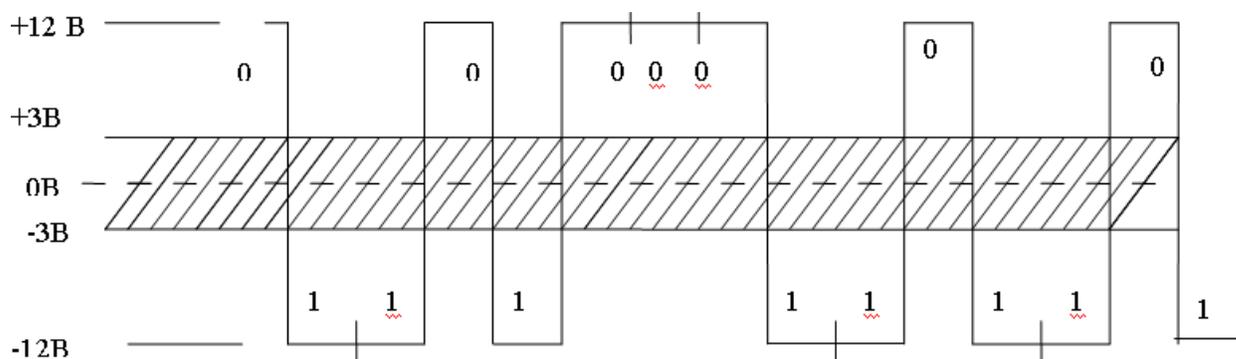

Рисунок 1.7 - Реалізація інтерфейсу RS-232 на фізичному рівні

По причині відсутності синхронізації, яка показує початок і кінець кожного байту, байт даних приходиться починати стоповим і закінчувати стартовим бітами (рисунок 1.10), щоб приймальні пристрої могли розпізнавати початок і кінець передачі байту даних. Стартовий біт знаходиться на початку кожного байту. В лінії передачі в режимі очікування діє високий рівень напруги. При виводі байта в лінії встановлюється низький рівень. Інтервал стартового сигналу такий як у біта даних.

Відповідно до визначення стандарту V.24, у лінії передачі даних у стані очікування встановлений рівень лог. 1. Передача може бути почата в будь-який момент часу. Для того щоб передати приймачу повідомлення про початок передачі, посилається стартовий біт з рівнем лог.0. Після цього передаються розряди даних (у більшості випадків 7 або 8, їхнє число зумовлюється в протоколі передачі даних), при цьому спочатку передається молодший значущий біт.

Для підвищення надійності передачі даних може бути доданий біт парності. Біт парності доповнює розряди даних таким чином, що досягається

пряма парність (сума всіх бітів, включаючи біт парності, парний) або непряма парність (сума всіх бітів, включаючи біт парності, непарна). Необхідний вид парності (відсутність, пряма чи непряма) також повинен бути визначений у протоколі передачі даних.

Передача закінчується стоп-бітом з рівнем лог. 1. Після відправлення стоп-біта лінія даних знову переходить у вихідний стан очікування й готова до наступної передачі. Часова діаграма передачі байта E5h (11100101b) з непрямою парністю й стопбітом через інтерфейс типу V.24 показана на рисунку 1.10.

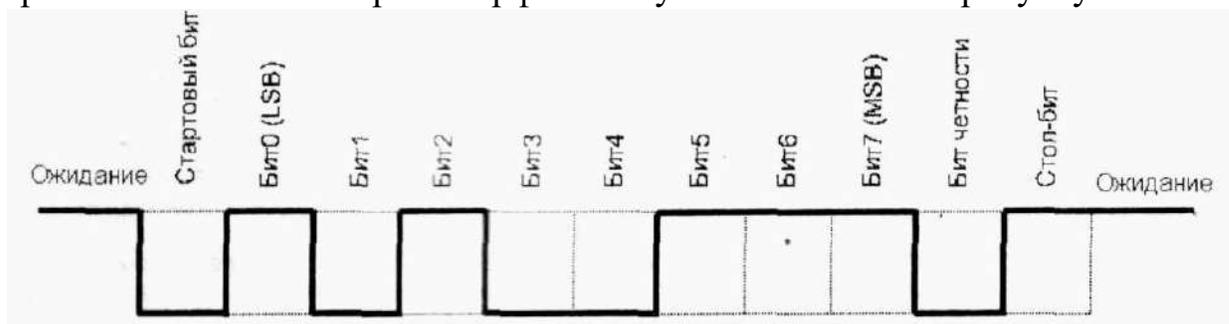

Рисунок 1.8 - Часова діаграма передачі байта E5h (11100101b).

У зв'язку з тим, що такт для синхронізації передачі не пересилається, початок розряду може бути розпізнано тільки по вимірюванні часу, що пройшов з моменту появи спадаючого фронту стартового біта. Саме тому необхідно визначати швидкості передачі даних, які є обов'язковими для передавальної й приймаючої сторони. У стандарті RS232 логічна одиниця називається "mark", при цьому рівень сигналу на лінії (-5..-15В). Логічний нуль у стандарті RS232 називається "space", йому відповідає рівень сигналу +5..+15В. У відсутності передачі на лінії завжди логічна одиниця. Про початок передачі даних сигналізує старт біт (логічний нуль). Кінець передачі даних позначається стоп бітом (логічна одиниця).

1.3.4 Особливості протоколу 1-WIRE

1-Wire - протокол передачі даних по одній лінії. Даний протокол розроблений корпорацією Dallas Semiconductor (зараз Maxim Integrated). З використанням 1-Wire працює більшість домофонних чіпів (DS1990A), карток доступу, а також через 1-Wire спілкуються популярні давачі температури (DS18S20 і DS18B20), транзисторні ключі (DS2405, DS2406), програмовані порти введення-виведення (DS2408), АЦП і ЦАП, годинники реального часу (DS2417) тощо.... Режим зв'язку в цьому протоколі - асинхронний і напівдуплексний. При цьому завжди є ведучий - один пристрій на шині, яке посилає команди, і ведені - пристрої, які ці команди приймають і відповідають на них, якщо необхідно; кожен з ведених пристроїв підключається безпосередньо до загальної шини. Протокол 1-Wire не складний в реалізації

однак досить чутливий до часу і до перешкод. Також 1-Wire не призначений для передачі великих об'ємів інформації та для швидкісного обміну даними - максимальна швидкість 9600бод/с.

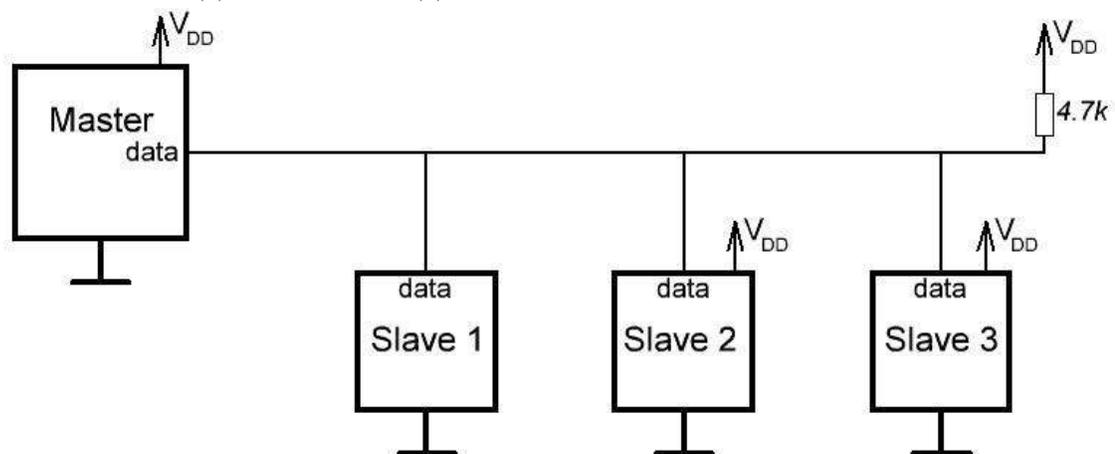

Рисунок 1.9 -Приклад підключення ведучого і ведених приладів за протоколом 1-Wire

Протокол 1-Wire описує фізичний, каналний, мережевий і транспортний рівні взаємодії. На фізичному рівні даються описи методів зв'язку, вимоги до шини даних і живленню. Канальний рівень описує способи читання і передачі бітів по протоколу. Мережевий рівень визначає методи адресації до різних пристроїв на лінії. Нарешті, транспортний рівень описує функціональні команди, використовувані пристроями 1-Wire.

Обмін інформацією ведеться тайм-слотами (60 мкс): один тайм-слот служить для обміну одним бітом інформації. Дані передаються біт за бітом, починаючи з молодшого біта молодшого байта.

При обміні інформацією ведучий ініціює зв'язок на бітовому рівні. Це означає, що передача кожного біта, незалежно від напрямку (передача або прийом), повинна бути ініційована ведучим.

1.3.5 Датчик температури LM35

Серія LM35 - це точні аналогові датчики температури з інтегральним контуром, вихідна напруга яких лінійно пропорційна температурі Цельсія. Таким чином, LM35 має перевагу перед лінійними датчиками температури, каліброваними в Кельвінах, оскільки користувачеві не потрібно віднімати велику постійну напругу від його виходу для отримання зручного масштабування. LM35 не вимагає жодного зовнішнього калібрування або обрізки для забезпечення типової точності $\pm 1/4$ °C при кімнатній температурі та $\pm 3/4$ °C протягом повного діапазону температур від -50 до + 150 °C.

Розпіновка LM35 - це досить просто. Перший штифт призначений для необхідного джерела живлення датчика, яке переходить від 4 до 30 В, хоча воно

може відрізнятися залежно від виробника, отже, краще поглянути на таблицю даних датчика що ви придбали. Потім, у центрі, у нас є штифт для виходу, тобто той, який буде подавати ту чи іншу напругу в залежності від температури. І третій штифт шліфується.

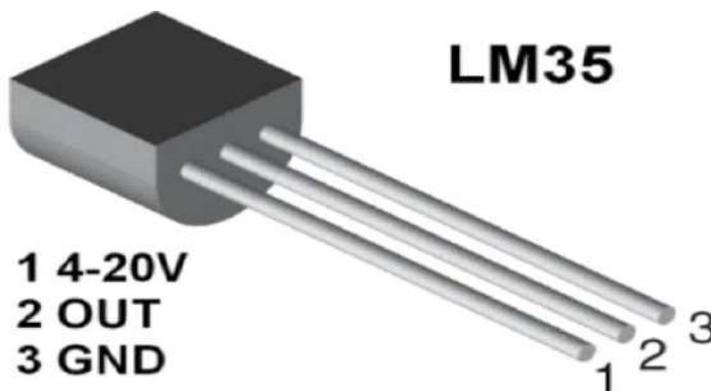

Рисунок 1.10 - Розпіновка LM35

2 ПРОЕКТУВАННЯ ЕЛЕКТРИЧНОЇ ПРИНЦИПОВОЇ СХЕМИ

2.1 Розробка схеми електричної принципової мікроконтролера

У процесі проектування будь-якого пристрою, формується набір технічної документації по цьому пристрою. В технічній документації описується параметри, робота пристрою, необхідні для виготовлення компоненти та методи і засоби налагодження функціональних можливостей проектованого пристрою.

Одним із найважливіших розділів технічної документації являється подання електричної принципової схеми проектованого пристрою.

Електрична принципова схема – це графічне зображення будови пристрою на фізичному рівні. Дана схема відображає кількість та тип використовуваних у пристрої компонентів (радіотехнічних елементів, мікросхем, інтерфейсних роз'ємів, тощо...) та їх взаємодію один з одним. Підключення компонентів схеми один до одного відображається лініями. Згідно цієї схеми відбувається розведення доріжок на платі у відповідності до ліній підключення, зображених на схемі, та монтаж і пайка елементів проектованого пристрою. Усі елементи, зображені на електричній принциповій схемі, підписуються згідно вимог ДСТУ.

Жоден електричний пристрій не може працювати без джерела напруги живлення. Пристрої, що побудовані на основі мікроконтролера, це цифрові пристрої. Діапазон напруги живлення для таких пристроїв складає від 1.5 до 5.5В, а струм - постійний. Для підключення цифрових пристроїв до мережі 220В використовуються трансформаторні, імпульсні, конденсаторні блоки живлення тощо... До складу найпростішої схеми входять: понижуючий трансформатор, діодний міст, електролітичні конденсатори та мікросхема стабілізації (див. рисунок 2.1).

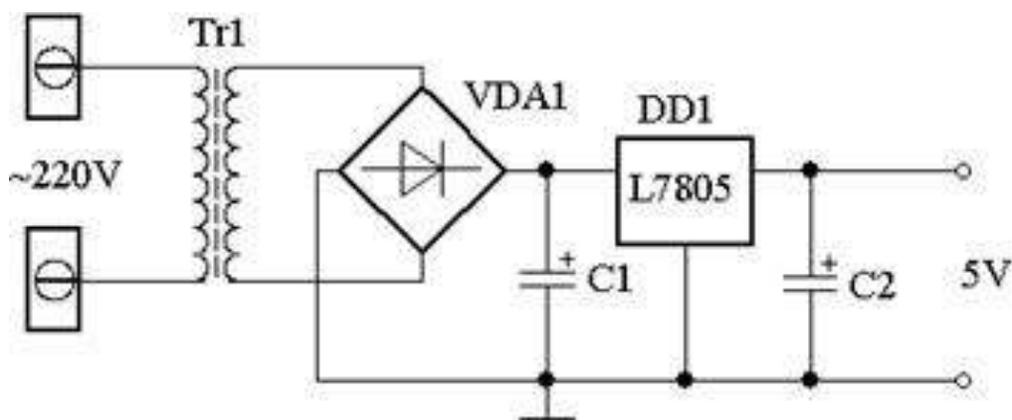

Рисунок 2.1- Схема стабілізації живлення для цифрових пристроїв на основі мікроконтролерів

Ключовим елементом в даній схемі є стабілізатор L7805. Існує два види стабілізатора 7805: з струмом навантаження до 1А і малопотужний 78L05 з струмом навантаження до 0,1А. Крім них є проміжний варіант 78M05 з струмом навантаження до 0,5А.

Ємність С1 на вході стабілізатора необхідна для згладження високочастотних завад при подачі вхідної напруги. Ємність С2 на виході стабілізатора задає стабільність напруги при різкій зміні струму навантаження, а також суттєво знижує амплітуду пульсацій. Для його нормальної роботи напруга на вході повинна бути у діапазоні 10-20 В.

Для формування напруги такого рівня використовується однофазний трансформатор та діодний міст. Для того, щоб сформувати необхідні умови для роботи МКС необхідно передбачити джерело імпульсів синхронізації.

В мікроконтролерах сімейства PIC16 передбачено декілька типів генераторів. Для PIC16 користувач може запрограмувати два конфігураційних біти (FOSC1 і FOSCO) для вибору одного із чотирьох режимів: RC, LP, XT, HS., де:

RC – генератор на RC-ланці;

XT – стандартний кварцовий генератор;

HS – високочастотний кварцовий генератор;

LP – низькочастотний малої потужності генератор.

В режимах XT, LP і HS до виводів OSC1/CLKIN і OSC2/CLKOUT підключається кварцовий або керамічний резонатор.

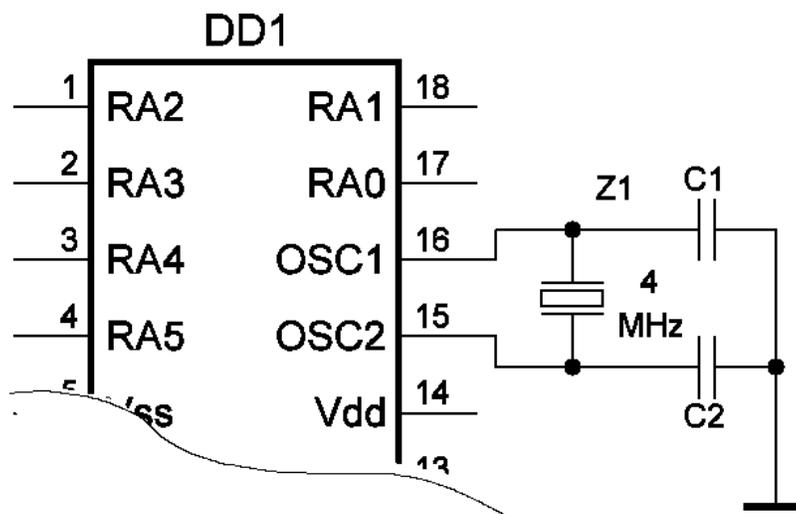

Рисунок 2.2 - Схема тактування мікроконтролера

Для підключення резонатора використовується типова схема виробника. Ємність конденсаторів повинна бути в інтервалі від 15 до 22 пФ, один вивід яких підключається до резонатора, а інший до землі.

У пристроїв, побудованих на основі мікроконтролерів передбачений механізм апаратного ресетування. У мікроконтролерів PIC16 вивід, що

призначений для ручного перезапуску називається /MCLR. Активний сигнал для скидання – це сигнал логічного 0, що подається на вхід /MCLR при натисканні кнопки S1.

Для зміни програмного забезпечення МК використовується роз'єм ICSP. Даний роз'єм, як і одноіменний протокол обміну, дозволяє змінювати робочі параметри мікроконтролера без вилучення його із пристрою. При прошиванні мікроконтролера на ніжку /MCLR подається сигнал рівнем 15В. Даний сигнал позначено на роз'ємі як Vpp. Задіюється механізму доступу до пам'яті мікроконтролера. Дані передаються по лінії Data на вивід PGD мікроконтролера, при цьому з лінії Clock роз'єму ICSP поступає сигнал тактування. Даний сигнал приймається виводом PGC мікроконтролера, та відповідає за коректний запис програми у мікроконтролер. Сигнали Vss і Vdd забезпечують стандартну напругу живлення для мікроконтролера рівнем +5В.

На електричній принциповій схемі показано як взаємодіють різні вузли між собою та які компоненти використовуються для побудови проектованого пристрою. Згідно із цією схемою у подальшому формуватиметься принцип роботи усієї системи та алгоритм функціонування мікроконтролера, як основного вузла керування.

Пристрої введення/виведення – це різного роду периферійні модулі, які підключаються до функціонально завершеного пристрою для керування роботою цього пристрою та отримання інформації про виконувани ним функції. Наприклад, для ПК такими пристроями є клавіатура, мишка (пристрої введення) та монітор і принтер (пристрої виведення).

Для мікроконтролерних систем номенклатура пристроїв введення чи виведення дещо інша. Пристроями вводу крім клавіатури (клавіатурної матриці) можуть буди різні датчики – тепла, вологості, загазованості, ІЧ-датчики, тощо... В свою чергу пристрої виводу також не обмежуються монітором. Для МКС це, – як правило, – знаковимвольні або графічні РКІ, ССІ, акустичні елементи (біпери, динаміки), навідь звичайні світлодіоди.

Найпростіші із цих пристроїв введення/виведення інтегруються в пристрій та підключаються безпосередньо до портів мікроконтролера, проте є і такі, для підключення яких використовуються інтерфейсні роз'єми.

Інтерфейс – у мікроконтролерній техніці – це набір провідників, які використовуються для підключення зовнішнього пристрою вводу/виводу та забезпечують реалізацію протоколу передачі даних. Як правило, такі групи провідників об'єднуються в межах одного роз'єму. Наприклад, для зовнішніх пристроїв, які працюють по USART/RS-232 протоколу, група провідників, яка забезпечує зв'язок із мікроконтролером основного пристрою по цьому протоколу об'єднується у роз'єм типу D-SUB9.

Наведена електрична принципова схема працює наступним чином. Після подачі живлення мікроконтролер покроково виконує програму, що закладена у його пам'ять програм. Першим етапом є ініціалізація портів мікроконтролера та

його вбудованих модулів. Активується інтерфейс зв'язку та виконується обмін даними.

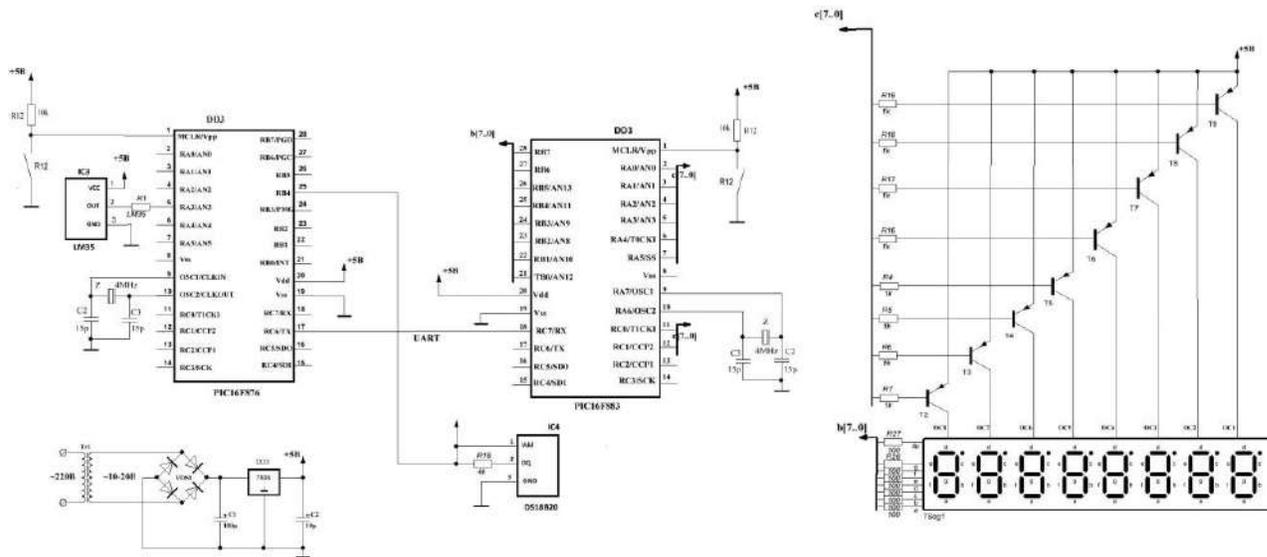

Рисунок 2.3 - Електрична принципова схема роботи Системи моніторингу температури

2.2 Створення проекту в середовищі PROTEUS VSM

Більшість радіоаматорів стикалися із ситуацією, коли за браком досвіду чи присутність помилок у схемі або ж за іншими обставинами, псували радіоелектронні компоненти.

З'явилася величезна кількість програм симуляторів, що замінюють реальні радіодеталі й прилади, віртуальними моделями. Симулятори дозволяють, без збирання реального пристрою, налагодити роботу схеми, знайти помилки, отримані на стадії проектування, зняти необхідні характеристики й багато чого іншого. Однією з таких програм є PROTEUS VSM.

Proteus VSM складається із двох самостійних програм ISIS та ARES. ARES це трасувальник друкованих плат з можливістю створення своїх бібліотек. Запуск програми відбувається з меню Пуск – Програми - Proteus 7 Professional - ISIS 7 Professional. При запуску програми з'являється основне вікно програми ISIS 7 Professional.

Найбільший простір відведений під вікно редагування EDIT WINDOW. Саме в ньому відбуваються всі основні процеси створення, редагування й налагодження схеми пристрою. Ліворуч угорі маленьке вікно попереднього перегляду Overview Window з його допомогою можна переміщуватися по вікну редагування (клацаючи лівою кнопкою миші по вікно попереднього перегляду, можна переміщувати вікно редагування за схемою, якщо звичайно схема не

вміщається у вікно). Переміщувати вікно редагування за схемою можна ще утримуючи натиснутої кнопку SHIFT та рухаючи курсором миші по вікну редагування. Наближувати й віддаляти схему у вікні можна кнопками F6 й F7 або ж колесом миші, F5 центрує схему у вікні, а натискання F8 підганяє розмір схеми під-вікно редагування.

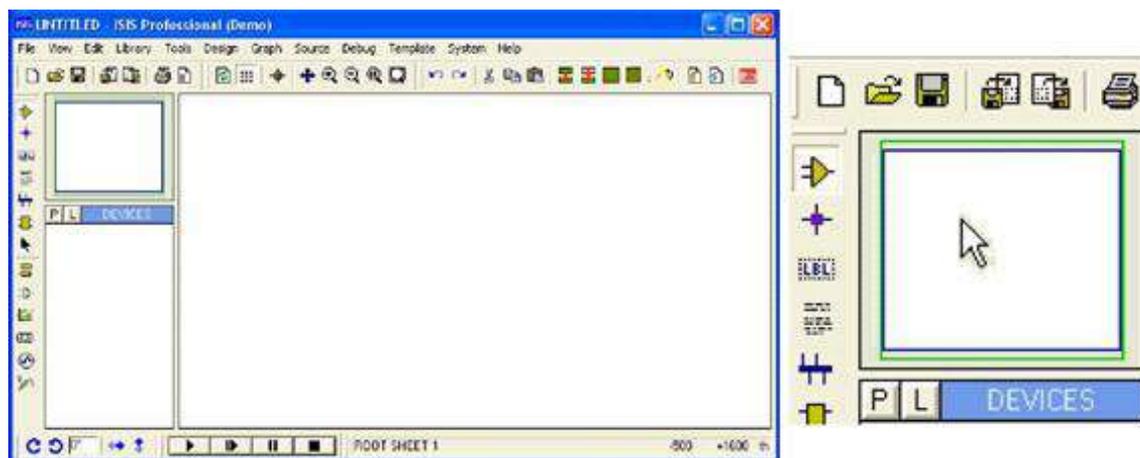

Рисунок 2.4 - Основне вікно програми ISIS 7 Professional і вікно попереднього перегляду.

Під вікном попереднього перегляду знаходиться Object Selector - список обраних у цей момент компонентів, символів й інших елементів. Виділений у списку об'єкт відображається у вікні попереднього перегляду.

Всі можливі функції та інструменти Proteus VSM доступні через головне меню, через піктограми які знаходяться під меню і у лівому куті основного вікна та через гарячі клавіші, які можуть перепризначуватися користувачем. Внизу основного вікна розташовані: кнопки обертання та розвороту об'єкта навколо своєї осі, панель керування інтерактивною симуляцією - виглядає як магнітофонна і функції такі ж: ПУСК , ПОКРОКОВИЙ РЕЖИМ, ПАУЗА,СТОП.

Рисунок 2.5 - Панель керування інтерактивною симуляцією.

Середовище PROTEUS має величезну бібліотеку електронних компонентів. Всі елементи перебувають у бібліотеці компонентів. Щоб до неї потрапити потрібно перейти в режим COMPONENT (компоненти), натиснувши

відповідну піктограму P (Pick devices) або двічі клацнувши лівою кнопкою в полі вибору компонентів Object Selector.

Компоненти можна вибирати по категоріях, та у списку. Зображення компонента з'явиться у вікні попереднього перегляду. Щоб розмістити компонент на робочому полі потрібно навести курсор миші на потрібне місце і клацнути лівою кнопкою миші. Щоб з'єднати виводи компонентів провідником потрібно підвести курсор миші до виводу компонента, після появи на виводі компонента хрестика потрібно клацнути лівою кнопкою миші і підвести курсор миші до виводу іншого компонента.

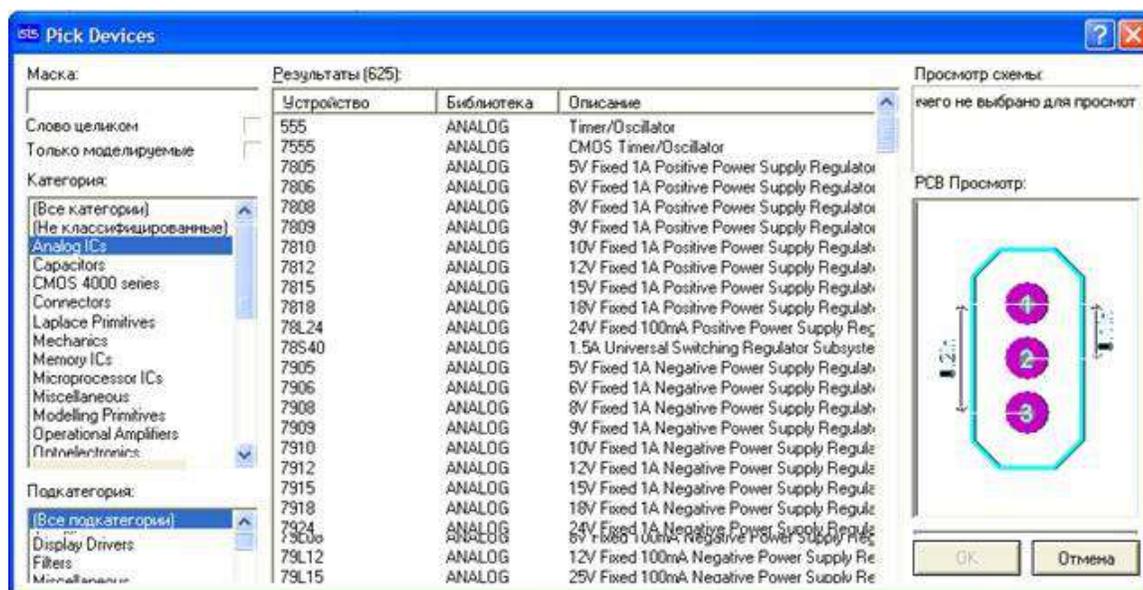

Рисунок 2.6 - Бібліотека електронних компонентів.

Для того, щоб переглянути роботу схеми, необхідний вихідний HEX-файл. Середовище PROTEUS підтримує багато засобів розробки, серед них і HI-TECH Cі компілятор і CROWHILL PIC BASIC і BASIC STAMP. Попередньо HEX-файл повинен бути створений з використанням середовищем програмування мікроконтролерів від фірми MICROCHIP, а саме MPLAB.

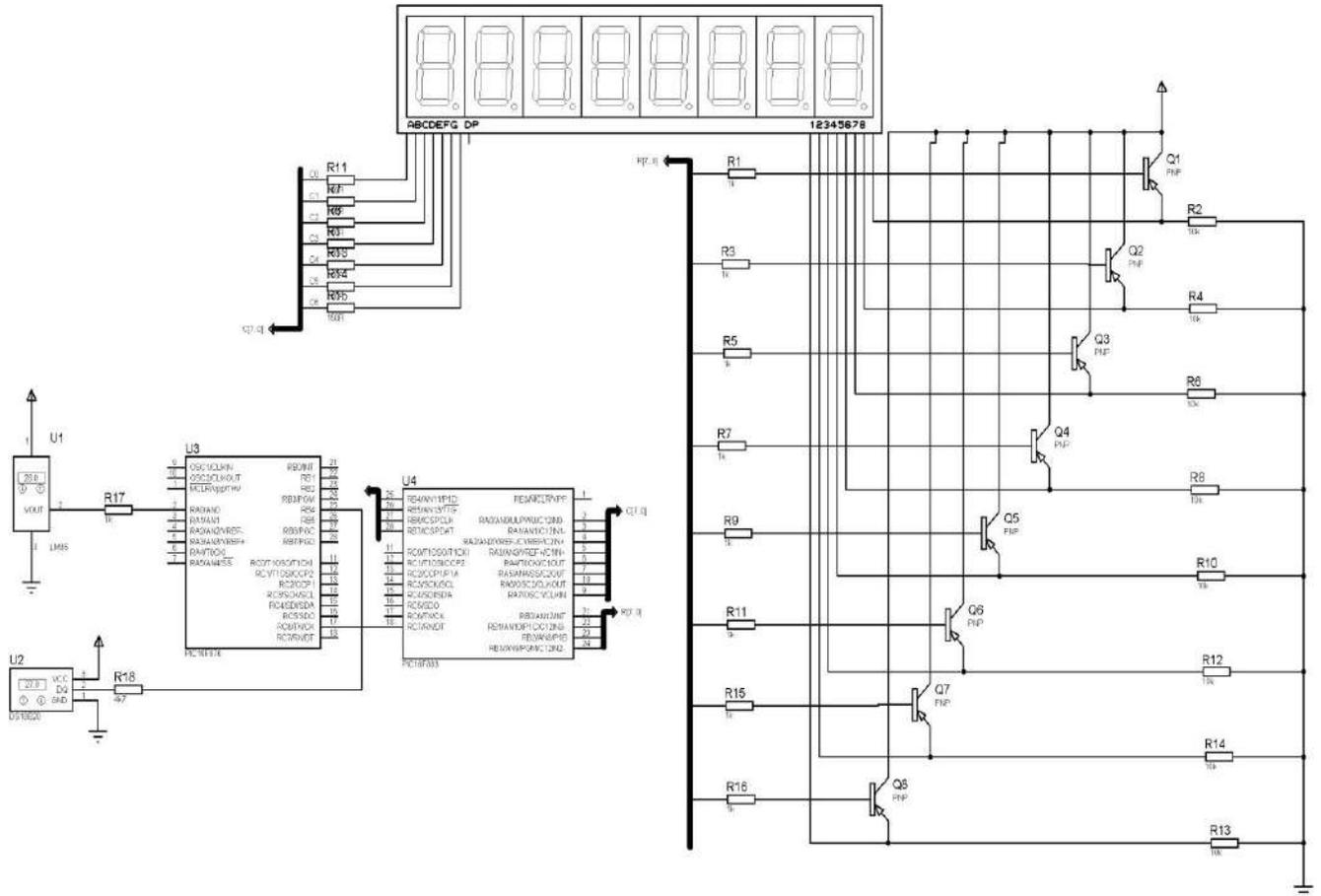

Рисунок 2.7 - Досліджувана схема

3 РОЗРОБКА ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МКС

3.1 Розробка алгоритму функціонування МКС

Алгоритм — це послідовність, система, набір систематизованих правил виконання обчислювального процесу, що обов'язково приводить до розв'язання певного класу задач після скінченного числа операцій. При написанні комп'ютерних програм алгоритм описує логічну послідовність операцій. Для візуального зображення алгоритмів використовують блок-схеми.

Блок-схема – схематичне зображення послідовності дій, спрямованих на досягнення спільної мети та їх особливостей. Розділ програми, у якому відбувається занесення значення змінних подається у вигляді паралелограма, в якому перераховані імена цих змінних. Розділ програми, у якому відбувається виконання певної операції подається у формі прямокутника, а розділ перевірки умови – у формі ромба. Крім того можуть використовуватись розділи, які повторюють певний набір команд для іншого аналогічного випадку. Такі розділи називають блоком ідентичних операцій та зображують у вигляді шестикутника. Ще один розділ, що є поширеним у програмах – це розділ виконання підпрограми. Зображується він у формі прямокутника із двома вертикальними смугами по краях фігури та записом у ньому назви підпрограми.

Кожен алгоритм є списком добре визначених інструкцій для розв'язання задачі. Починаючи з початкового стану, інструкції алгоритму описують процес обчислення, які відбуваються через послідовність станів, які, зрештою, завершуються кінцевим станом.

Принципи побудови програмного забезпечення точно такі ж, як і апаратної частини: створення кінцевого продукту з готових блоків - підпрограм. Якщо всю роботу програми розмістити у векторах переривань, то основний додаток ніяк не відчує виконання фрагментів сусідніх підпрограм. Головне визначити можливості апаратної частини.

Програмне забезпечення мікроконтролера необхідно будувати з максимальним використанням периферії. При цьому ядро не виконуватиме безлічі рутинних операцій.

Після включення живлення сервісна програма починає проводити ініціалізацію. На початку програми прикріплюється файл бібліотеки мікроконтролера, після чого оголошуються біти портів і регістри пам'яті, які використовуються в програмі. Мікроконтролер має вільні для використання комірки пам'яті і, щоб при кожному зверненні до певної комірки не описувати її адресу, та полегшити формування програми - присвоюється їй назва.

У поняття ініціалізації входить:

- присвоєння початкових значень всім змінним програми;
- налаштування всіх внутрішніх систем мікроконтролера;

- відновлення режимів роботи системи, встановлених у попередньому сеансі роботи шляхом зчитування відповідних параметрів з EEPROM-пам'яті;
- виконання підпрограм, призначених для налаштування всіх периферійних модулів у вихідний стан;
- виконання підпрограми запуску системних лічильників-таймерів і механізму переривань мікроконтролера.

Для використання у програмі констант і змінних необхідно їх попередньо описати та оголосити. Константа - це просто деяке число, що часто використовується в програмі, і має певний зміст.

Крім констант, які, відповідно до своєї назви, протягом усього часу роботи програми ніколи не міняються, у програмі існують змінні. Під змінною в програмі розуміють ім'я регістра, або адресу комірки пам'яті, де в процесі виконання програми буде тимчасово зберігатися заздалегідь невідома величина, або проміжний результат обчислень.

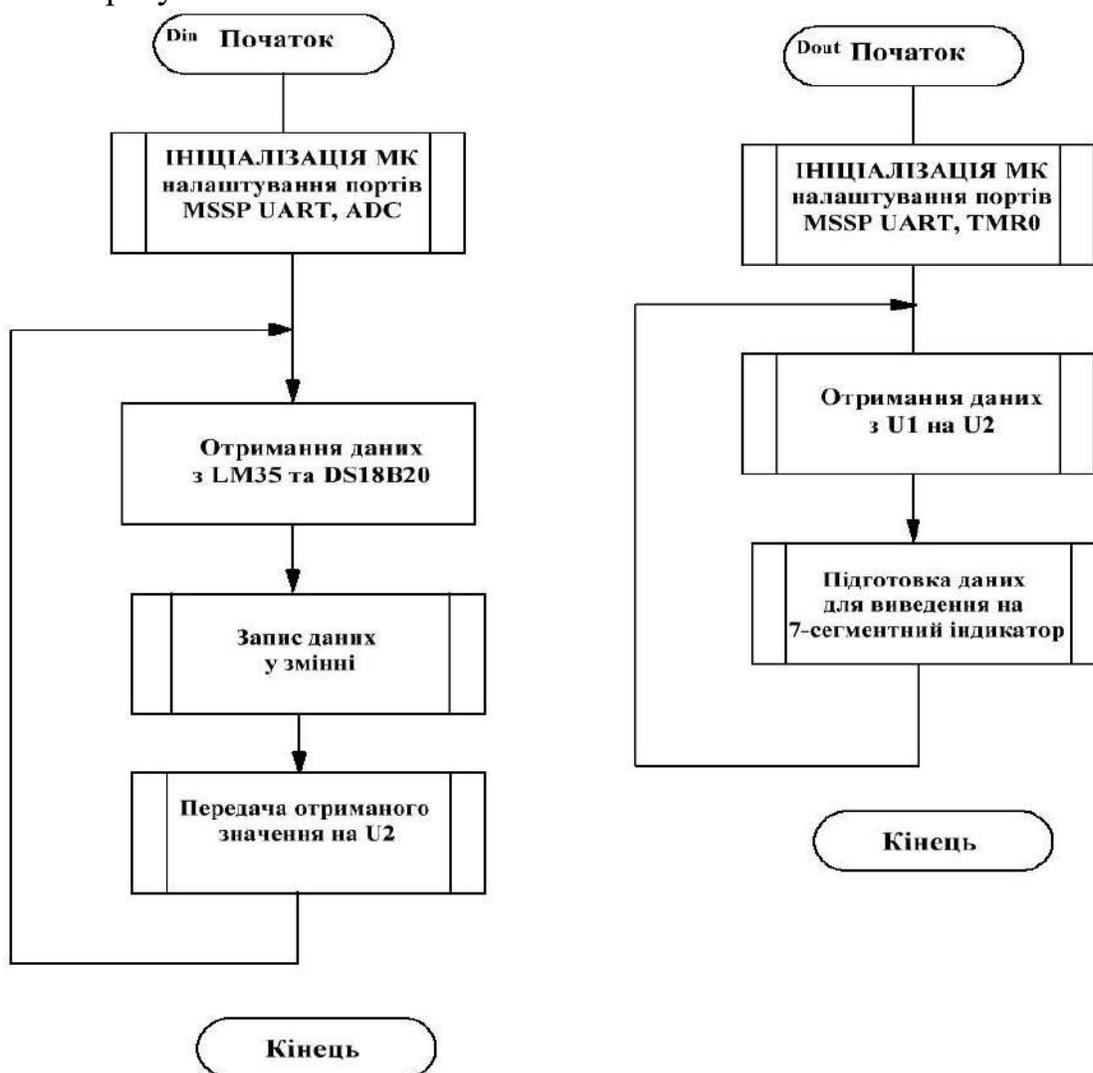

Рисунок 3.1 - Блок-схеми роботи Система моніторингу температури

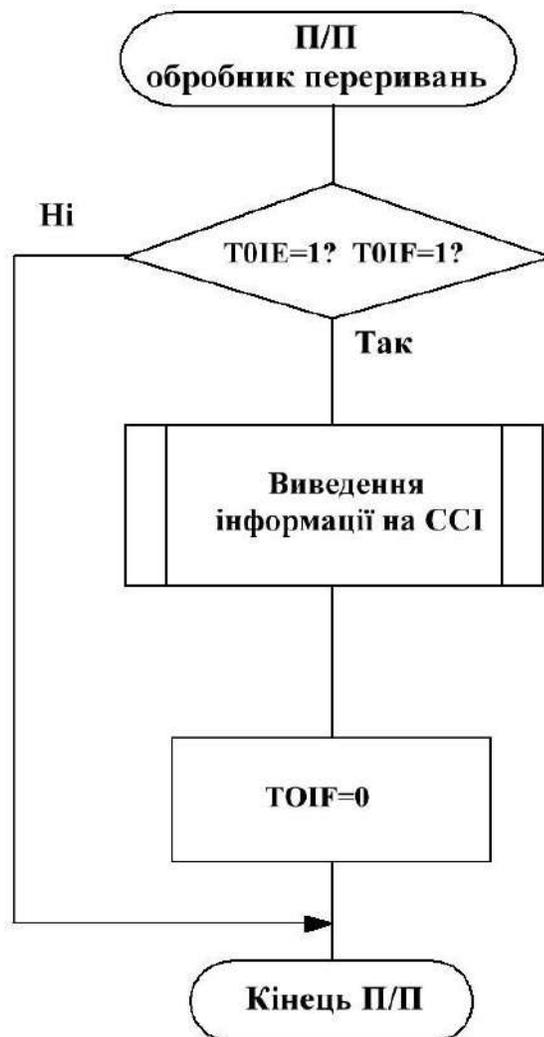

Рисунок 3.2 - Обробник переривання за TMR0

3.2 Конфігурування пристрою з використанням директиви `_CONFIG`

Сімейство мікроконтролерів PIC16 має набір спеціальних функцій, призначених для розширення можливостей системи, мінімізації вартості, виключення навісних компонентів, забезпечення мінімального енергоспоживання і захисту коду від зчитування. В PIC16 реалізовані наступні спеціальні функції:

- вибір типу генератора;
- скидання;
- схема скидання по включенню живлення ;
- таймер скидання (DRT);
- сторожовий таймер (WDT)
- режим пониженого енергоспоживання (SLEEP);
- захист коду від зчитування;
- біти ідентифікації.

В регістрі конфігурації описуються біти конфігурації, в які входять:

- біт захисту
- біт дозволу роботи таймера включення живлення
- біт дозволу роботи сторожового таймера
- вибір типу генератора

Біти конфігурації задаються за допомогою директиви `__CONFIG`.

Фрагмент заголовку при написання програми для мікроконтролера PIC16F876 з використанням мови C:

```
#include <pic.h>
__CONFIG(FOSC_HS&WDTE_OFF&PWRTE_OFF&CP_OFF&BOREN_OFF&LVP_OFF&CPD_OFF&WRT_OFF&DEBUG_OFF);
```

Фрагмент заголовку при написання програми для мікроконтролера PIC16F883 з використанням мови C:

```
__CONFIG(FOSC_XT&WDTE_OFF&PWRTE_OFF&MCLRE_ON&CP_OFF&CPD_OFF&BOREN_OFF&IESO_OFF&FCMEN_OFF&LVP_OFF&DEBUG_OFF);
__CONFIG(BOR4V_BOR40V&WRT_OFF);
```

3.3 Написання керуючої програми для мікроконтролера

Після включення живлення сервісна програма починає проводити ініціалізацію даних. На початку програми прикріплюється файл бібліотеки мікроконтролера, після чого оголошуються біти портів і регістри пам'яті, які використовуються в програмі. Даний тип мікроконтролера має вільні для використання комірки пам'яті і, щоб при кожному зверненні до певної комірки не описувати її адресу, та полегшити формування програми - присвоюється їй назва.

У поняття ініціалізації входить:

- присвоєння початкових значень всім змінним програми;
- налаштування всіх внутрішніх систем мікроконтролера;
- відновлення режимів роботи системи, встановлених у попередньому сеансі роботи шляхом зчитування відповідних параметрів із флеш-пам'яті;
- виконання підпрограм, призначених для установки всіх периферійних пристроїв схеми позиціонера у вихідний стан (очищення індикаторів, підтвердження команди зупинки двигуна тощо...);
- виконання підпрограми запуску системних лічильників-таймерів і механізму переривань мікроконтролера.

Крім констант, які, відповідно до своєї назви, протягом усього часу роботи програми ніколи не міняються, у програмі існують змінні. Під змінною в програмі розуміється ім'я регістра, або адреса комірки пам'яті, де в процесі виконання програми буде тимчасово зберігатися заздалегідь невідома величина, або проміжний результат обчислень.

Після виконання модуля ініціалізації програма переходить до основного циклу. У цьому циклі програма перебуває увесь час, поки включене живлення.

Першою частиною нашого проекту було написання тексту програми для першого мікроконтролера, що виконує функцію одержання даних з пристроїв DS18B20 та LM35, а також обробку та передачу даних на другий МК.

Наведений нижче модуль програми здійснює ініціалізацію портів мікроконтролера PIC16F876 та модуля UART:

```
#include "МК_init.h"
//---- опис функцій -----
void МК_init(void)
{
//--Налаштування портів--//
TRISA0=1;//порт читання даних з LM35
TRISB4=1;
TRISC6=0;
```

Наступний фрагмент коду здійснює ініціалізацію регістрів модуля UART:

```
//-----UART-----
TXREG=0;//регістр прийому
RCREG=0;//регістр прийому
//-----SPBRG-----
SPBRG=25;
//-----TXSTA-----
BRGH=1;
SYNC=0;//асинхронний режим
TX9=0;//робота 9-ти бітної послідовності
TXEN=1;//дозвіл включення передавача
//-----RCSTA-----
RX9=0;//дозвіл роботи 9-ти бітної послідовності
CREN=1;//дозвіл включення передавача
SPEN=1;//включення модуля UART
}
```

Після ініціалізації ми виконуємо написання керуючої програми у файлі main.c :

```

//---- ОСНОВНА ПРОГРАМА -----
void main(void)
{
    МК_init();
//Здійснюємо отримання даних про температуру з LM35
    RA0=temp;
    uart_trans(temp);//та передаємо це значення на другий МК
Наступний фрагмент здійснює читання даних температури з пристрою
DS18B20:
    ds18b20_init();//підключаємо функцію ініціалізації DS18B20
    ds18b20_trans(Skip_ROM);//звернення до єдиного пристрою на шині
    ds18b20_trans(Adc_strt);// запускаємо конвертацію температури
    __delay_ms(750); //затримка для коректної роботи
    ds18b20_init();
    ds18b20_trans(Skip_ROM);
    ds18b20_trans(Read_RAM); //зчитуємо адресу пристрою, щоб визначити
адреси //єдиного пристрою на
шині
    DS_t=ds18b20_receive();//запис даних у змінну
        while(1) {
            Далі здійснюється обробка даних для передачі на другий мікроконтролер:
                ds18b20_init();
                ds18b20_trans(0xCC);// пропускаємо ідентифікацію
                ds18b20_trans(0x44);// запускаємо конвертацію температури
                __delay_ms(750);
                ds18b20_init();
                ds18b20_trans(0xCC); //знову пропускаємо ідентифікацію
                ds18b20_trans(0xBE);//та здійснюємо читання регістра
                Після чого ми записуємо конвертовану температуру у змінну T та
                передаємо на другий МК:
                    T=receive();
                    T=T>>4;
                    T|=T<<12;
                    uart_trans(T);//передача даних
                }
        }
}

```

Другою частиною нашого проекту було написання тексту програми для другого мікроконтролера, що виконує функцію одержання даних з першого МК та виводить отримані дані на 8-ми розрядний CCI (CA).

Наведений нижче модуль програми здійснює ініціалізацію портів мікроконтролера PIC16F883 та модуля UART:

```

#include "MK_init.h"
//---- опис функцій -----
void MK_init(void)
{
//--Налаштування портів--//
TRISA=0;//порт на виведення інформації для засвічування сегментів
TRISB=0; //порт на виведення інформації для засвічування розрядів
TRISC7=1;//вивід прийому даних від першого МК

```

Наступний фрагмент коду здійснює ініціалізацію регістрів модуля UART:

```

//-----UART-----
TXREG=0;//регістр прийому
RCREG=0;//регістр прийому
//-----SPBRG-----
SPBRG=25;
//-----TXSTA-----
BRGH=1;
SYNC=0;//асинхронний режим
TX9=0;//робота 9-ти бітної послідовності
TXEN=1;//дозвіл включення передавача
//-----RCSTA-----
RX9=0;//дозвіл роботи 9-ти бітної послідовності
CREN=1;//дозвіл включення передавача
SPEN=1;//включення модуля UART
}

```

Після ініціалізації ми здійснюємо написання керуючої програми у файлі main.c :

```

void main(void) {
    MK_init(); //модуль ініціалізації МК
//-----//
// Цей фрагмент написаний для того, щоб не переводити символи для ССІ зі СА
for(char i=0;i<13;i++)
{
tmp=MAS1[i];
tmp=~tmp;
MAS[i]=tmp;
}
//-----//
while(1) {
//виконуємо зчитування даних з першого МК, а саме температуру з LM35:
temp=getch();

```

//та температуру з DS18B20:

```
T=spi_receive();
```

Наступний фрагмент здійснює підготовку даних для виведення на РКІ:

Спершу розділимо число з LM35 на окремі цифри:

```
temp1=(temp /10)% 10;
```

```
temp2= temp % 10;
```

Після чого повторюємо цю процедуру для показника температури з DS18B20^

```
T1=(T /10)%10;
```

```
T2= T % 10;
```

```
}
```

```
}
```

Це функція, яка дозволяє нам організувати безперервну динамічну індикацію:

```
void interrupt DYN(void)
```

```
{
```

```
if(TOIE&&TOIF)
```

```
{
```

```
switch(cnt)
```

```
{
```

```
case 0: R7=1;PORTB=MAS[1];R0=0;R1=R2=R3=R4=R5=R6=1;break;
```

```
case 1: R0=1;PORTB=MAS[temp2];R1=0;R2=R3=R4=R5=R6=R7=1;break;
```

```
case 2: R1=1;PORTB=MAS[temp1];R2=0;R0=R3=R4=R5=R6=R7=1;break;
```

```
case 3: R2=1;PORTB=MAS[0];R3=0;R1=R0=R4=R5=R6=R7=1;break;
```

```
case 4: R3=1;PORTB=MAS[2];R4=0;R1=R0=R2=R5=R6=R7=1;break;
```

```
case 5: R4=1;PORTB=MAS[T2];R5=0;R1=R0=R2=R3=R6=R7=1;break;
```

```
case 6: R5=1;PORTB=MAS[T1];R6=0;R1=R0=R2=R3=R4=R7=1;break;
```

```
case 7: R6=1;PORTB=MAS[0];R7=0;R1=R0=R2=R3=R4=R5=1;break;
```

```
}
```

```
cnt++;
```

```
if(cnt==8){cnt=0;}
```

```
TMR0=0;
```

```
TOIF=0;//очищення прапорця TOIF
```

```
}
```

```
}
```

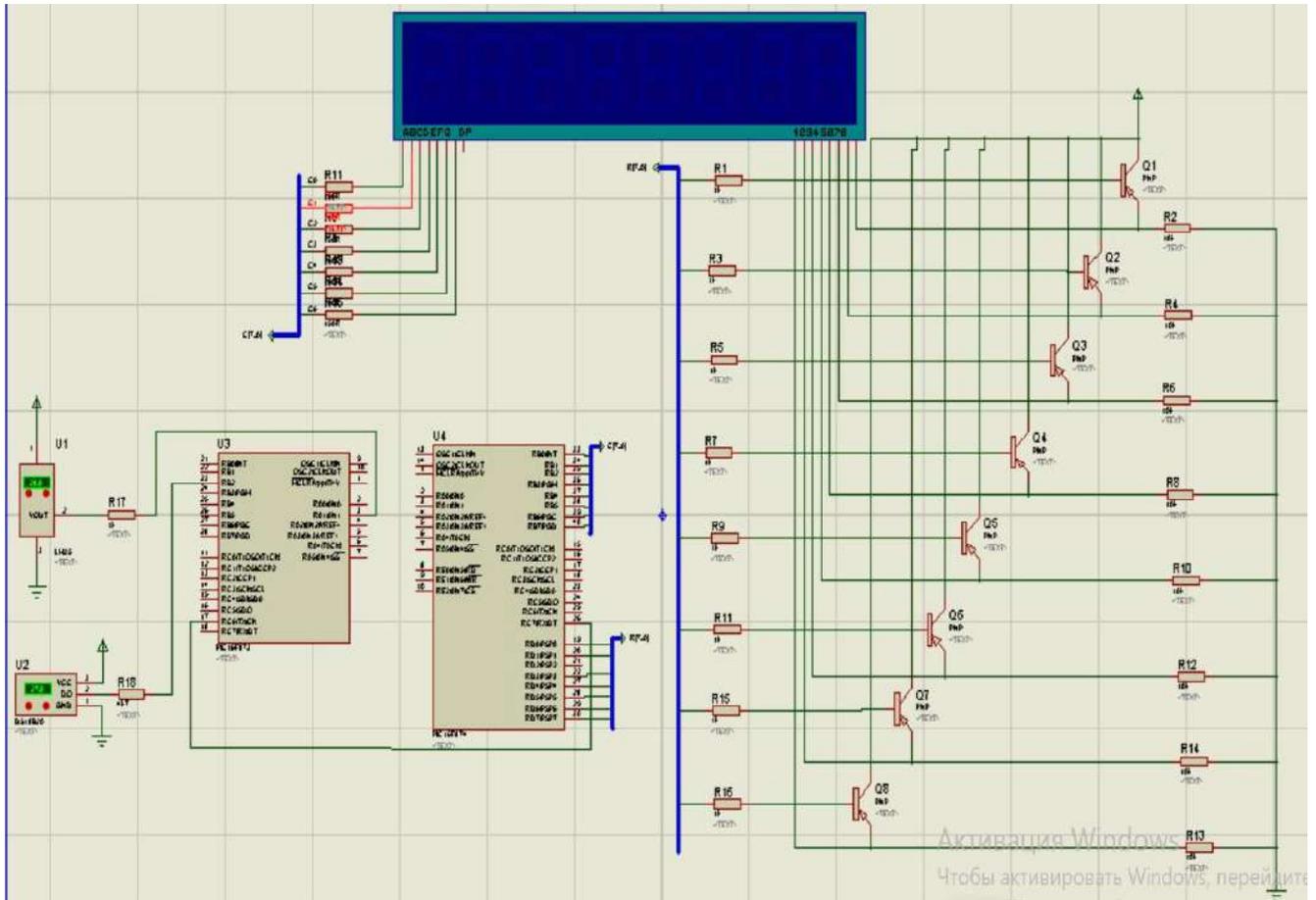

Рисунок 3.2 - Рабочая схемы в PROTEUS

ВИСНОВКИ

В процесі курсового проектування розглянуто принципи проектування пристроїв і систем, що побудовані з використанням однокристальних мікроконтролерів фірми Microchip. Під час виконання проектування здійснено закріплення теоретичних знань та практичних навичок по реалізації етапів проектування. Узагальнено технічний матеріал для формування основної ідеї проектування. Здійснено аналіз вхідних даних, обґрунтування і синтез структурної схеми. Детально розглянуто складові апаратної частини їх призначення і особливості функціонування. Проаналізовано документацію, що описує роботу складових вузлів МКС. На основі цих даних описано та спроектовано принципову схему та алгоритм роботи.

Для побудови блок-схем, алгоритмів та принципових схем закріплено навички роботи з програмою sPlan. Для написання і владодження програмного забезпечення використано середовище розробки MPLAB 8.92. У цьому середовищі створено проект, написано текст програми з використанням мови C, і здійснено компіляцію у hex-файл. Середовище розробки може використовуватись разом з програматорами для запису готового вихідного коду прошивки у пам'ять програми вибраного мікроконтролера.

При написанні тексту програми сформовано значення регістра конфігурації за даними документації виробника, описано регістри спеціальних функцій та загального призначення.

Проведено ініціалізацію мікроконтролера, його вузлів та модулів.

Для забезпечення роботи периферійних пристроїв здійснено керування, прийом та передача даних з пристроїв введення та до пристроїв виведення згідно варіанту.

У робочій частині забезпечено функціонування МКС згідно варіанту.

Курсовий проект може бути основою розробки керуючої системи збору даних чи системи керування та контролю за виконанням завдань.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. Войтович І. В., Сидоренко В. М. Мікропроцесорні системи та мікроконтролери. — Київ: КНТ, 2020.
2. Мазур О. М. Мікроконтролери AVR: програмування мовою С. — Львів: Львівська політехніка, 2018.
3. Погорілий Ю. С. Вбудовані системи на базі мікроконтролерів. — Київ: КПІ ім. І. Сікорського, 2021.
4. Barrett S. F., Pack D. J. Atmel AVR Microcontroller Primer: Programming and Interfacing. — Morgan & Claypool Publishers, 2019.
5. Han-Way Huang. The Atmel AVR Microcontroller: MEGA and XMEGA in Assembly and C. — Cengage Learning, 2017.
6. Jack Ganssle. The Art of Designing Embedded Systems. — Newnes, 2020.